

DOI 10.24144/2077-6594.1.2020.196422
УДК 614.25:347.61:618.1:616-053.2

Щербинська О.С.

Гінекологічні проблеми дитячого віку, як проблема громадського здоров'я та сімейної медицини

Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, м. Київ, Україна

director@professional-event.com

Щербинская О.С.

Гинекологические проблемы детского возраста как проблема общественного здоровья и семейной медицины

Национальная медицинская академия последиplomного
образования имени П.Л. Шупика, г. Киев, Украина

Shcherbinska O.S.

Gynecological problems of childhood age as a problem of public health and family medicine

National medical academy of postgraduate education
named after P.L. Shupik, Kyiv, Ukraine

Вступ

Стан репродуктивної функції дівчаток і дівчат-підлітків є одним із найважливіших факторів, що зумовлює майбутнє нашої країни. У дитинстві закладається початок багатьох патологічних станів, що надалі призводить до системних змін [1].

Дані наукової літератури вказують на те, що стан здоров'я дівчат-підлітків, які з часом мають стати матерями погіршується [2–4]. При цьому до 75% дівчат із хворобами Репродуктивної системи мають по 2–3 хронічних екстрагенітальних захворювань [5,6]. Найбільш поширеними у дівчат-підлітків (60–70%) патологічними станами, які визначають їх гінекологічне здоров'я, є запальні хвороби статевих органів [7–9]. Необхідно відмітити, що запальні захворювання, порушення гормонального стану, а також порушення менструальної функції призводить в подальшому до непліддя [10]. Тому збереження здоров'я майбутніх матерів є пріоритетним завданням держави та системи охорони здоров'я.

Мета роботи – дослідити та проаналізувати окремі показники стану гінекологічного здоров'я дівчат-підлітків як проблему громадського здоров'я та сімейної медицини.

Матеріали та методи

При проведенні дослідження застосовано статистичний метод. Матеріалами дослідження стали дані галузевої статистичної звідності за 2014, 2017 та 2018 роки.

Результати дослідження та їх обговорення

На початку дослідження були досліджені та проаналізовані дані щодо абортів в окремих вікових групах за 2014 та 2018 роки. Вивчалися дані щодо кількості та показників абортів у дівчат у віці до 14 років

та 15–17 років в розрізі регіонів України. Показники розраховувалися на 1000 дівчат відповідного віку. Отримані результати наведено в табл. 1.

За п'ять років дослідження кількість абортів у дівчат у віці до 14 років включно скоротилася з 51 до 47, а показник відповідно скоротився з 0,06 до 0,05. В 2014 році найвищий рівень вказаного показника був зареєстрований в Дніпропетровській (0,20) та Житомирській і Одеській (по 0,1) областях. В 2018 році найвищий рівень даного показника було зареєстровано в Закарпатській (0,16), Запорізькій і Хмельницькій (по 0,13) та Донецькій (0,12) областях.

У віковій групі 15–17 років включно кількість абортів скоротилася з 1111 до 707, а показник відповідно скоротився з 1,83 до 1,35 на 1000 дівчат відповідного віку. В 2018 році найвищі рівні показника зареєстровано в Кіровоградській (2,84), Луганській (2,52), Дніпропетровській (2,25) та Донецькій (2,10) областях.

Наступним кроком дослідження було вивчення та проведення аналізу показників щодо розладів менструацій у дівчат у віці 15–17 років за період 2014 та 2017 років. Статистичні дані за 2018 рік щодо розладів менструацій у дівчат відсутні так як за вказаний період їх облік не проводився. Вивчалися статистичні дані щодо поширеності розладів менструацій та вперше зареєстрованих випадків. Показники розраховувалися на 1000 дівчат відповідного віку. Отримані дані наведено в табл. 2.

Отримані результати вказують на те, що розлади менструацій у дівчат у віці 15–17 років включно мають тенденцію до збільшення. Так, показник поширеності розладів менструацій за чотири роки дослідження (2014–2017 рр.) зріс з 55,74 до 59,42 з найвищим рівнем в 2017 році в м. Києві (127,07), Хмельницькій (125,02) та Харківській (94,62) області, а найнижчим рівнем показника в Закарпатській (16,33) області. Гранична різниця показника становить 7,78 разів.

Таблиця 1. Аборти в окремих вікових групах, 2014, 2018 рр. (на 1000 дівчат відповідного віку)

Область	2014 рік				2018 рік			
	До 14 років включно		15–17 років		До 14 років включно		15–17 років	
	абс.	показник	абс.	показник	абс.	показник	абс.	показник
Україна	51	0,06	1111	1,83	47	0,05	707	1,35
АР Крим	-	-	-	-	-	-	-	-
Вінницька	2	0,06	64	2,56	1	0,03	41	1,95
Волинська	-	-	21	1,18	-	-	11	0,66
Дніпропетровська	13	0,20	125	3,03	8	0,11	84	2,25
Донецька	4	0,05	72	1,39	5	0,12	44	2,10
Житомирська	3	0,10	49	2,41	-	-	25	1,47
Закарпатська	3	0,09	52	2,31	6	0,16	39	1,96
Запорізька	4	0,12	48	2,19	5	0,13	35	1,75
Івано-Франківська	2	0,06	20	0,84	-	-	21	1,04
Київська	2	0,06	45	1,91	1	0,02	33	1,66
Кіровоградська	1	0,05	36	2,62	2	0,09	34	2,84
Луганська	-	-	73	2,84	1	0,07	20	2,52
Львівська	-	-	24	0,59	1	0,02	22	0,63
Миколаївська	1	0,04	36	2,18	-	-	20	1,40
Одеська	5	0,10	53	1,54	2	0,03	46	1,54
Полтавська	-	-	49	2,49	2	0,07	32	1,94
Рівненська	-	-	16	0,73	-	-	5	0,26
Сумська	1	0,05	21	1,37	1	0,04	14	1,13
Тернопільська	-	-	14	0,79	-	-	6	0,41
Харківська	4	0,08	67	1,99	3	0,05	46	1,53
Херсонська	1	0,04	34	2,17	-	-	17	1,25
Хмельницька	-	-	33	1,65	4	0,13	18	1,08
Черкаська	-	-	32	1,79	1	0,04	29	1,98
Чернівецька	2	0,09	42	2,61	2	0,09	25	1,85
Чернігівська	1	0,05	39	2,85	0	-	14	1,18
м.Київ	2	0,04	46	1,32	2	0,03	26	0,80

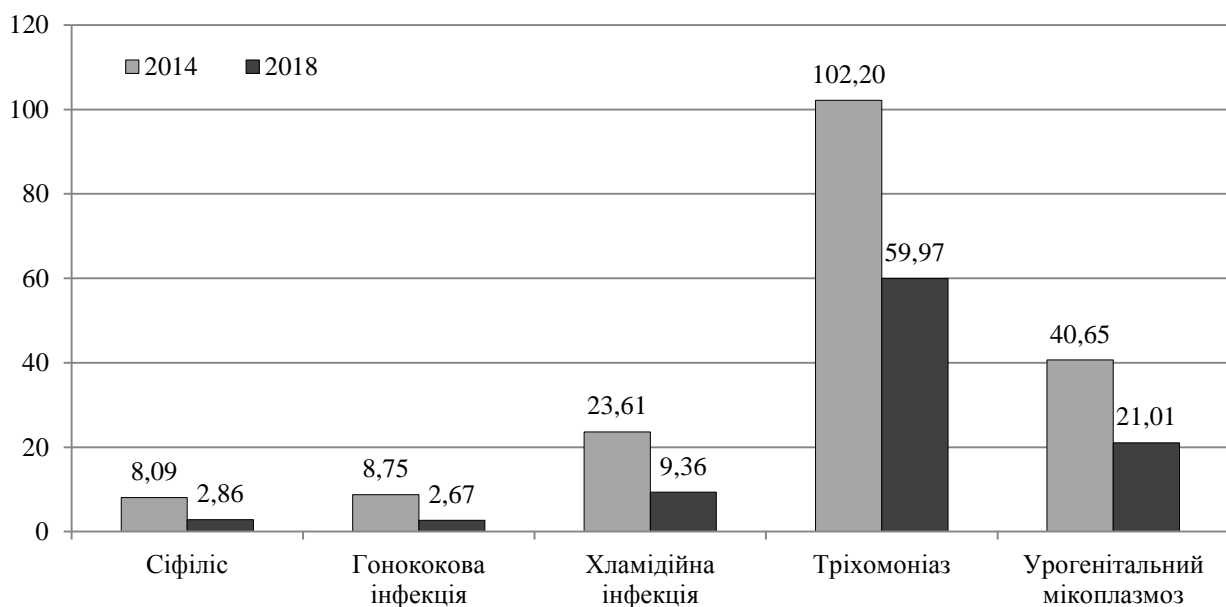
Таблиця 2. Розлади менструацій у дівчат 15–17 років, 2014, 2017 рр. (на 1000 дівчат відповідного віку)

Область	2014 рік				2017 рік			
	зарєєстровано захворювань – всього		в т.ч. з діагнозом, встановленим вперше в житті		зарєєстровано захворювань – всього		в т.ч. з діагнозом, встановленим вперше в житті	
	абс.	показник	абс.	показник	абс.	показник	абс.	показник
Україна	33 757	55,74	17 633	29,11	31 199	59,42	16 368	31,17
АР Крим	-	-	-	-	-	-	-	-
Вінницька	1 804	72,22	804	32,19	1 031	48,41	401	18,83
Волинська	688	38,73	285	16,04	735	44,18	321	19,29
Дніпропетровська	1 919	46,56	1 312	31,83	1 785	49,09	1073	29,51
Донецька	1 048	20,20	425	8,19	799	33,29	360	15,00
Житомирська	1 965	96,58	904	44,43	1 498	86,99	739	42,92
Закарпатська	480	21,31	246	10,92	326	16,33	175	8,76
Запорізька	506	23,05	396	18,04	495	25,47	399	20,53
Івано-Франківська	973	40,78	598	25,07	1 040	51,17	611	30,06
Київська	1 727	73,49	894	38,04	1 569	77,76	978	48,47

Кіровоградська	688	50,05	344	25,03	642	52,47	425	34,73
Луганська	197	7,66	147	5,71	214	25,55	166	19,82
Львівська	2 353	57,99	1 328	32,73	2 528	71,05	1 268	35,64
Миколаївська	1 080	65,36	485	29,35	1 003	69,57	505	35,03
Одеська	2 105	61,23	1 188	34,56	2 011	67,39	1 199	40,18
Полтавська	1 288	65,39	486	24,67	1 290	76,66	494	29,36
Рівненська	491	22,27	286	12,97	681	35,22	390	20,17
Сумська	809	52,68	315	20,51	743	56,55	266	20,25
Тернопільська	1 079	60,62	431	24,22	1 034	69,16	441	29,50
Харківська	3 080	91,70	1 933	57,55	2 653	94,62	1 385	49,40
Херсонська	724	46,23	439	28,03	625	44,76	366	26,21
Хмельницька	2 244	112,32	1 039	52,01	2 143	125,02	1 040	60,67
Черкаська	790	44,09	674	37,62	1 027	68,77	885	59,26
Чернівецька	1 028	63,91	436	27,11	1 164	84,81	549	40,00
Чернігівська	328	23,98	122	8,92	298	24,64	116	9,59
м. Київ	4 363	125,07	2 116	60,66	3 865	127,07	1 816	59,70

Показник захворюваності зріс з 29,11 до 31,17 з найвищим рівнем в 2017 році в Хмельницькій (60,67) та Черкаській (59,26) областях і м. Києві (57,70), а найнижчим рівнем в Закарпатській (8,76) області. Гранична різниця показника становить 6,93 рази.

Далі вивчалоя питання захворюваності дівчат віком 15–17 років на інфекції, що передаються статевим шляхом. Вивчалися та аналізувалися показники в динаміці п'яти років: 2014 та 2018 рр. Отримані дані наведено на рисунку.

Рис. Захворюваність дівчат віком 15–17 років на інфекції, що передаються статевим шляхом, 2014, 2018 рр. (на 100 тис. дівчат відповідного віку)

Показники захворюваності дівчат віком 15–17 років на інфекції, що передаються статевим шляхом за п'ятирічний період дослідження статистично достовірно знижені. Так, захворюваність дівчат у віці 15–17 років на сифіліс скоротилася в 2,83 рази і склала 2,86, захворюваність дівчат на гонококову інфекцію скоротилася в 3,28 рази і склала 2,67, захворюваність дівчат на хламідійні інфекції скоротилася в 2,52 рази і склала 9,36, захворюваність дівчат на трихомоніаз

скоротилася в 1,70 рази і склала 59,97, захворюваність дівчат на урогенітальний мікоплазмоз скоротилася в 1,93 рази і склала 21,01 на 100 тис. дівчат відповідного віку.

Найвищі показники захворюваності дівчат на інфекції, що передаються статевим шляхом зареєстровані в таких регіонах: на сифіліс в Запорізькій (20,01) та Чернівецькій (14,83) областях, на гонококову інфекцію в Дніпропетровській (21,43) та Сумській (16,09) областях, на хламідійні інфекції в Одеській (30,07) та Чернігівській

(25,29) областях, на урогенітальний мікоплазмоз і Миколаївській (125,96) області.

Високий рівень абортів серед дівчат-підлітків, високий рівень їх захворюваності на інфекції, що передаються статевим шляхом та високий рівень розладів менструацій ставлять перед системою громадського здоров'я та службою первинної медичної допомоги на засадах загальної лікарської практики-сімейної медицини задачу посилення серед вказаного контингенту населення профілактичної роботи та формування у них безпечної статевої поведінки і формування відповідального відношення до збереження репродуктивного здоров'я.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням рівня інформованості дівчат-підлітків з питань безпечної статевої поведінки збереження репродуктивного здоров'я.

Висновки

Встановлено, що не зважаючи на скорочення, в Україні реєструються серед дівчат-підлітків високі рівні абортів та захворюваності на інфекції, що передаються статевим шляхом в тому числі сифілісом, гонококовою та хламідійною інфекціями, трихомоніазом та урогенітальним мікоплазмозом. В Україні відмічається зростання у дівчат-підлітків у віці 15–17 років включно розладів менструацій. Вказана ситуація потребує від служби громадського здоров'я та сімейних лікарів посилення профілактичної роботи серед вказаного контингенту населення з формування у них безпечної статевої поведінки і формування відповідального відношення до збереження репродуктивного здоров'я.

Література

1. Гнатко Е.П. Проблемы гинекологической патологии подростков / Е.П. Гнатко, М.А. Михайлюта, А.И. Чубатый // Медицинские аспекты здоровья женщины. – 2015. – № 3. – С. 24–25.
2. Порушення статевого розвитку у дівчаток / І.Б. Вовк, В.К. Кондратюк, В.Ф. Петербурзька // Здоров'я України. – 2016. – № 1 (21). – С. 51–53.
3. Peripubertal vitamin D, deficiency delays puberty and disrupts the estrous cycle in adult female mice / C.L. Dicken, D.D. Israel, J.B. Davis, et al. // Biol and Reprod. – 2012. – Vol. 87 (2). – P. 51.
4. The influence of puberty on vitamin D status in obese children and the possible relation between vitamin D deficiency and insulin resistance / S. Gutierrez-Medina, T. Gavela-Peres, M.N. Dominguez-Garrido, et al. // J Pediatr Endocrinol Metab. – 2015. – Vol. 28 (1-2). – P. 105–110.
5. Тучкина И.А. Клинико-анамнестические особенности воспалительных заболеваний внутренних половых органов у девушек-подростков / И.А. Тучкина, Г.М. Тысячка // Здоровье женщины. – 2009. – № 8. – С. 238.
6. Chaykivska E.F. Menarche, Puberty and Vitamin D / E.F. Chaykivska // Репродуктивна ендокринологія. – 2015. – № 2 (22). – С. 47–49.
7. Роль факторів місцевого імунітету в розвитку вагінального дисбіозу у дівчаток препубертатного та пубертатного віку / Г.В. Рутинська, В.М. Астахов, О.М. Носенко // Репродуктивна ендокринологія. – 2015. – № 2 (22). – С. 50–55.
8. Халимова Д.Р. Особенности кровотока в органах малого таза у девочек-подростков с различным функциональным состоянием яичников / Д.Р. Халимова // Региональное кровообращение и микроциркуляция. – 2011. – Т. 10. – № 4. – С. 54–58.
9. Шуршалина А.В. Оптимизация тактики ведения пациенток с воспалительными заболеваниями органов малого таза / А.В. Шуршалина // Гинекология. – 2012. – Т. 14. – № 2. – С. 32–34.
10. Chew A. Does vitamin D timing of menarche? / A. Chew, S.S. Harris // Nutr Rev. – 2013. – Vol. 71 (3). – P. 189–193.

References

1. Gnatko, E. P., Michajluta, M. A., & Chubatyj, A. I. (2015) Problemy ginekologicheskoy patologii podrostkov [Problems of gynecologic pathology of teenagers]. *Medicinskie aspekty zdorov'ja zhenshhiny*, 3, 24–25. [in Ukrainian].
2. Vovk, I. B., Kondratiuk, V. K., & Peterburzka, V. F. (2016) Porushennia statevoho rozvytku u divchatok [Disorders of sexual development in girls]. *Zdorovia Ukrainy*, 1(21), 51–53. [in Ukrainian].
3. Dicken, C. L., Israel, D. D., Davis, J. B., Sun, Y., Shu, J., Hardin, J., & Neal-Perry, G. (2012) Peripubertal vitamin D, deficiency delays puberty and disrupts the estrous cycle in adult female mice. *Biol and Reprod*, 87(2), 51. doi: 10.1095/biolreprod.111.096511.
4. Gutierrez-Medina, S., Gavela-Peres, T., Dominguez-Garrido, M. N., Gutierrez-Moreno, E., Rovira, A., Garcés, C., & Soriano-Guillen, L. (2015) The influence of puberty on vitamin D status in obese children and the possible relation between vitamin D deficiency and insulin resistance. *J Pediatr Endocrinol Metab*, 28(1-2), 105-10. doi: 10.1515/jpem-2014-0033.
5. Tuchkina, I. A., & Tsyachka, G. M. (2009) Kliniko-anamnesticheskie osobennosti vospalitel'nykh zabolovaniy vnutrennikh polovykh organov u devushek-podrostkov [Clinical-anamnestyc features of inflammatory diseases internal genitalias at girls teenagers]. *Zdorov'e zhenshhiny*, 8, 238. [in Ukrainian].
6. Chaykivska, E. F. (2015). Menarche, Puberty and Vitamin D. *Reproductive endocrinology*, 2(22), 47–49.
7. Rutynska, H. V., Astakhov, V. M., & Nosenko, O. M. (2015) Rol faktoriv mistsevoho imunitetu v rozvytku vahinalnoho dysbiozu u divchatok prepupertatnoho ta pubertatnoho viku [Role of local immunity factors in development vaginal dysbios in girls of prepubertal and pubertal age]. *Reproduktyvna endokrynolohiia*, 2(22), 50–55. [in Ukrainian].

8. Halimova, D. R. (2011) Osobennosti krovotoka v organakh malogo taza u devochek-podrostkov s razlichnym funktsional'nym sostoyaniem yaichnikov [Features of blood flow in the pelvic organs in adolescents with difference functional condition of ovaries]. Regional'noe krovoobrashchenie i mikrotsirkulyaciya, 10(4), 54–58. [in Russian].
9. Shurshalina, A. V. (2012) Optimizaciya taktiki vedeniya pacientok s vospalitel'nymi zabolovaniami organov malogo taza [Optimization of management of the patients with infl ammatory diseases of the pelvic organs]. Ginekologiya, 14(2), 32–34. [in Russian].
10. Chew, A., & Harris, S. S. (2013) Does vitamin D timing of menarche?. Nutr Rev, 71(3), 189–193. doi: 10.1111/nure.12015.

Дата надходження рукопису до редакції: 27.12.2019 р.

Мета роботи – дослідити та проаналізувати окремі показники стану гінекологічного здоров'я дівчат-підлітків як проблему громадського здоров'я та сімейної медицини.

Матеріали та методи. При проведенні дослідження застосовано статистичний метод. Матеріалами дослідження стали дані галузевої статистичної звітності за 2014, 2017 та 2018 роки.

Результати та обговорення. Встановлено, що не зважаючи на скорочення, в Україні реєструються серед дівчат-підлітків високі рівні абортів (1,35) та захворюваності на інфекції, що передаються статевим шляхом в тому числі сифілісом (2,86), гонококовою (2,67) та хламідійною (9,36) інфекціями, трихомоніазом (59,97) та уrogenітальним мікоплазмозом (21,01 на 1000 дівчат відповідного віку). В Україні відмічається зростання у дівчат-підлітків у віці 15–17 років включно розладів менструацій (59,42).

Висновки. Вказана ситуація потребує від служби громадського здоров'я та сімейних лікарів посилення профілактичної роботи з формування у дівчат безпечної статевої поведінки та формування відповідального відношення до збереження репродуктивного здоров'я.

Ключові слова: дівчата, аборти, інфекції, що передаються статевим шляхом, розлади менструацій, показники.

Цель работы – исследовать и проанализировать отдельные показатели состояния гинекологического здоровья девочек-подростков как проблему общественного здоровья и семейной медицины.

Материалы и методы. При проведении исследования применен статистический метод. Материалами исследования стали данные отраслевой статистической отчетности за 2014, 2017 и 2018 годы.

Результаты и обсуждение. Установлено, что, несмотря на сокращение, в Украине регистрируются среди девочек-подростков высокие уровни абортів (1,35) и заболеваемости и инфекциями, передающимися половым путем, в том числе сифилисом (2,86), гонококковой (2,67) и хламидийной (9,36) инфекциями, трихомониазом (59,97) и уrogenитальным микоплазмозом (21,01 на 1000 девочек соответствующего возраста). В Украине отмечается рост у девочек-подростков в возрасте 15–17 лет включительно нарушений менструаций (59,42).

Выводы. Указанная ситуация требует от службы общественного здоровья и семейных врачей усиления профилактической работы по формированию у девочек безопасного полового поведения и ответственного отношения к сохранению репродуктивного здоровья.

Ключевые слова: девочки, аборт, инфекции, передающиеся половым путем, нарушения менструаций, показатели.

Goal of research – to study and analyze individual indicators of the gynecological health of girls-teenagers as a problem of Public health and family medicine.

Materials and methods. The statistical method was applied in the course of research. The data of the sectoral statistical reporting for the years 2014, 2017 and 2018 were used as the material for study.

Results and discussion. It was determined that, despite the decrease, high levels of abortion among teenage girls (1.35) as well as the incidence of sexually transmitted infections including syphilis (2.86), Gonococcal (2.67) and Chlamydia (9.36) infections, trichomoniasis (59.97), and urogenital mycoplasmosis (21.01 per 1000 girls of appropriate age) are still recorded in Ukraine. The increase of the number of menstrual disorders (59.42) in teenage girls aged 15–17 years including is registered in Ukraine.

Conclusions. The current situation requires the service of Public health and family physicians to strengthen preventive work among the girls as for developing safe sexual behavior and forming responsible attitude to the preservation of reproductive health.

Key words: girls, abortions, sexually transmitted infections, menstrual disorders, indicators.

Відомості про автора

Щербінська Олена Станіславівна – кандидат медичних наук, асистент кафедри акушерства, гінекології і перинатології НМАПО імені П.Л. Шупика; вул. Дорогожицька 9, м. Київ, Україна.
+380 (67) 507-27-27, director@professional-event.com.